

ՎԵՐԱԿՈՐ ԱՌԵՐԾԸ

(Ուղերձ առ Արհի Յովհ. Արքեպս. Նազուսն՝ իր այցին առթիւ)

Դու վերաւոր առիւծ Հայոց աշխարհի,
Ծովածաւալ ցաւէն վերքիդ դժպըհի
Երկինք երկիր վեհ ճիգերով դղրդեցիր
Բանալով իր արինազանգ վրէն անծիր:

Երկինք ըսաւ — դեռ ժամը չէ փրկութեան.
Երկիրը մունջ դիտեց հեղեղ սուրբ արեան,
Հեգնեց կակիծն անոր, անխիղճ, սկեպտիկ,
Ոնցաւ գնաց ի դէտ շահուն հանդարտիկ:

Այս հիւրասէր աստղերուն տակ ուր հոսի
Վերքիդ վրայ գութն ու համբոյր Քրիստոսի,
Պահ մը մոռցիր ցաւերդ, Առիւծ վերաւոր,
Ժպտէ զուարթ կորիւններուդ կենսաբոյր
Ուր բողբոջէ հիւթը ցեղիդ կարմրաթոյր,
Ուր կ'ապրին դեռ փառքերն անոր դարաւոր:

ՍԵԽԼՈ (Ումպրիս) 18 Յունիս 1923

Ք. Ե. ԿԱՊՐՍՇԵԱՆ

ԱՍՏԵՂԱԳԵՏ

Գիշերանաւը մեկնեցաւ աստեղագետն ախօսելով
Ու լրուութեան տաւիդին վրայ վերջին թաւ լար մը հեծկտաց
Այս ինչ թախիծ է երազի մեկնումին մէջ լուսավորողով
Ես վառեր եմ քեզի համար իմ կարօտի ճրագըս առկայծ

Ես բացե՛ր եմ քու ըստուերիդ քարեղէն դուռը յուսաւէտ
Աստեղագետը հեռուէն պիտի բերէ նաւն իմ սրտիս
Եւ հիւսելով նոր օրերու խորունկ շղթան մազերուդ հետ
Յաւերժական զարուններու ճամբուն վըրայ պիտի նստիս

Նոր Առաւօտը պարզւած է Աղօթքի թեւերուն տակ
Բաց է անհուն քաղցրութիւնով ու մրմնջող ու ըսպիտակ
Ինչպէս հոգին ուր կ'արթննայ հեռաւոր ձայն մը կարօտի

Ես եկե՛ր եմ քեզի համար այս ջուրերուն ափունքը մութ
Տո՛ւր ինծի ձեռքդ որ չընկըրկիմ Գիշերն իջաւ Քոյր իմ Ոգի
Տո՛ւր ինծի ձեռքդ որ ա՛լ տեսնեմ հրաշքի լոյսով Ծիւրն աչքերուդ
ԱՐՄԵՆ ԵՐԿԱԹ

ԱՐԴԻ ՀԱՅԵՐԷՆԻ

ՊԱՀԱՆՋՆԵՐՆ ՈՒ ՆԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

ՆՈՐԸ ՀԻՆՈՎ, ԶԱՐԳԱՑՆԵԼՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Գիր և լեզու չունեցող ժողովուրդներ
դատաւարտուած են կորսուելու. պատ-
մութեան անողորմ վճիռն է այս: Սահակ
և Մեսրոպ այդ զոյգ գանձերն է որ պա-
տրաստեցին Հայութեան համար: Ատոնց
շնորհիւ անցեալին մէջ ազգերնիս կըցաւ
15 դար պահել իր գոյութիւնը և բարձր
դիրք բռնել զինք շրջապատող ասիական
ցեղերու հանդէպ, տոկալով ամենադժնդակ
պայմաններու:

Բայց ինչպէս աշխարհի բոլոր հին լե-
զուները, մերինն ալ պիտի ունենար յե-
ղաշրջումներ և անկումներ մինչեւ իր հիմ-
նական վերանորոգումը՝ արդիւնք ժ-
րու մեր հայկարան տիտաններուն: Սնկէ
ասդին, եթէ կամաց կամաց ան դադրե-
ցաւ ժողովուրդին ըլլալէ, ատոր միակ
հանջն էր անշուշտ:

Իր գերազանց առաւելութիւններով
հանդերձ՝ զրաբարը հարկադրուած էր այլ-
եւս տեղի տալ նոր և խօսուն բարբառին,
յար և նման յունարէնի ու լատիներէնի:

Մեր նպատակէն դուրս են այս հինէն
դէպ ի նորը անցքին պատմականը, զրա-
բարեաններու և աշխարհաբարեաններու
զրչապայքարները՝ որոնք բնականաբար
պիտի յանգէին ի նպաստ վերջիններուն:
Ասոնք արդէն կը զգացնէին կանխաւ թէ

ինչո՞ւ իրենց կողմը միտելու էր իրաւունքի
նժարը. «Հիմակուան հայերէն լեզուն, կը
«զրէր վիեննական թերթ մը, այն վիճա-
«կին մէջ է ուր կը գտնուէին դարեր առաջ
«խալացիք, գաղղիացիք և գերմանացիք:
«Քանի որ ժողովուրդը զատ լեզու և մա-
«տենագրութիւնը զատ լեզու ունի՝ անկա-
«րելի է որ նոյն մատենագրութեան մէջ
«ծաղկի: Այս պատճառաւ յիշեալ ազգե-
«րը իրենց ժողովրդական լեզուները լա-
«տիներէնով հարստացնելէ հտըը՝ ասոր
«շղթաներէն ազատեցին զանոնք՝»:

Նոյն գաղափարը կը շեշտէր մեծանուն
Այտընեանը. «Եթէ ստուգիւ հին է հայ
«ազգը, ինչ զարմանք որ բնութիւնն ու
«ժամանակը իրեն ալ տուած ըլլան մէկ
«հին ու մէկ նոր լեզու»: Միտ դնելու
«է անծանօթ լեզուի մը չդատապարտել
«ազգը՝ որ մտաւոր զօրութեանց մեծ մասը
«մեռեալ լեզուի մը ուսման վրայ մա-
«շեցնէ»:

Աւելի հտըը, ոչ նուազ ներհուն հե-
ղինակութիւն մը վենետիկեան Միլիթա-
րեաններէս՝ Հ. Գ. Զարբանալեան, պար-
գելով աշխարհաբարի շուրջ յարուցուած
դժուարութիւնները՝ կ'եզրակացնէր. «Նոր
«լեզուին ազգային կրթութեան արդէն
«մատուցած և մատուցանելի ծառայու-
«թիւնը ժխտելը, և հին լեզուին դառնալ

1. «Եւրոպա» լրագիր, 1856, թիւ 30, (ապ. Վիեննա)
Մատենագրական խորհրդածութիւններ:
2. Քնն. Քերականութիւն Աշխարհաբար լեզուի, էջ
263, Մեծանուն Հեղինակը չ'ուզեր հասկցնել անշուշտ

որ մեր զրաբարն ու աշխարհաբարը իրարմէ տարբեր
մէկ հիմ եւ մէկ երբ լեզուներ եղած ըլլան՝ այս բառե-
րուն ճշգրիտ իմաստով, այլ միեւնոյն հայերէնին ա-
ռած ձեւերէն կամ բարբառներէն երկու գլխաւորները: